

اهمیت حفظ محیط زیست و بهداشت جوامع شهری و روستایی ایجاب می‌کند که شیوه‌هایی جهت کاهش و کنترل تولید پسماند و حجم آن صورت پذیرد و تا حدی که امکان دارد پسماندها از هم تفکیک و جداسازی شود. جمع‌آوری، دفع، بازیافت و مدیریت پسماند در ایران با توجه به نوع و کیفیت پسماند با سایر کشورهای جهان تفاوت دارد و به‌کارگیری هر گونه روش و فناوری بدون بررسی و شناخت مواد و سازگاری عوامل محیطی، صحیح نمی‌باشد همچنین. ترکیب تولید پسماند در ایران با سایر کشورهای اروپایی متفاوت است. در حال حاضر مدیریت پسماند شهری در ایران، از مسایل اصلی شهرداری‌های سراسر کشور محسوب می‌شود و هزینه قابل توجهی را بر مدیریت شهری تحمیل می‌کند. موقعیت‌های متفاوت و تنوع شرایط جغرافیایی در کشور، مسایل و مشکلات گوناگونی را در خصوص دفع پسماند گریبان‌گیر شهرداری‌ها کرده است و بهترین فن‌آوری، به‌کارگیری روشهایی جهت کاهش تولید پسماند می‌باشد و روش انجام این کار که با ساختار فرهنگی، اجتماعی و اکولوژیکی ما تناسب داشته باشد و در ضمن از لحاظ اقتصادی هم مقرون به صرفه باشد. تفکیک زباله‌ها، خردکردن پسماندها و گرفتن رطوبت آنها که در این حالت حجم آن نیز کاهش می‌یابد اصولی و منطقی بنظر می‌رسد. در اینجا چند سؤال مطرح می‌شود:

آیا تا به حال با دقت به سطل زباله‌ای که بیرون درب می‌گذارید نگاه کرده‌اید؟ به این فکر کرده‌اید که چه چیزهایی را داخل آن می‌ریزید و سرنوشت دورریزهای شما به کجا می‌رسد؟ آیا به این فکر کرده‌اید چه چیزهایی داخل سطل شما واقعاً زباله هستند؟ آیا فکر کرده‌اید که چطور می‌توانید حجم زباله‌هایتان را کم کنید؟ اما آیا تا به حال به این فکر کرده‌اید که روزانه در خانه شما چه میزان زباله تولید می‌شود؟ آن وقت در سطح بزرگتر در کوچه شما به طور متوسط چندکیلو زباله شب‌ها بیرون خانه گذاشته می‌شود و حالا در سطح کلان‌تر، منطقه شما چه میزان زباله دارد؟ اصلاً زباله شامل چه چیزهایی است؟

اینکه هرچیزی را چطور بخریم و دوربیندازیم تا هم حجم زباله کمتری تولید کنیم و هم اینکه زباله‌هایمان بوی نامطبوع نداشته باشند برای خودش داستان جذابی است که رعایت آن می‌تواند در مدیریت پسماند شهری کمک کند. بهتر است پسماندهای خانگی را به عنوان مواد مزاحم و آلوده کننده شناسیم و ذهنیتمان را نسبت به آن عوض کنیم. بسیاری از پسماندها قابلیت استفاده مجدد را دارند و می‌توانند مفید باشند.

ما باید تمام سعی مان را برای تولید پسماند کمتر انجام دهیم اما چه طور و چگونه؟ ابتدا سعی کنیم تا جایی که امکان دارد حجم پسماند را کاهش داده و بصورت فشرده شده در کیسه‌های مخصوص پسماند بریزیم. کم حجم سازی پسماند کمک می‌کند فضای کمتری از کیسه‌های زباله پر شود و در زمان جمع‌آوری و دفع پسماند در تناژ بالا حجم کمتری اشغال شود. با چند حرکت ساده می‌توانیم حجم زباله را کم کنیم به عنوان مثال در تابستان و اوایل پاییز تنوع و مصرف میوه جات و سیفی جات بسیار زیاد است و سیفی جات از جمله میوه‌های پر مصرف هستند بعد از خوردن یک هندوانه، حجم قابل ملاحظه پسماند از پوسته‌های آن تولید می‌شود که با چند برش ساده چاقو می‌توان آن را تکه تکه کرد تا حجم آن کاسته شود و همچنین در مورد پسماندهای خشک هم می‌توان جعبه‌ها و بسته‌بندی مواد مصرفی را که معمولاً از جنس کارتن یا مواد پلیمری می‌باشند با فشار انگشت دست فشرده و یا برش داد تا از حجم آن کاسته شود. وقتی سبزی را پاک می‌کنید بخش قابل توجهی از آن دور ریخته می‌شود. حال اگر سبزی پاک شده خریداری شود، این حجم از زباله‌های تولید شده، کاهش می‌یابد. یک نکته دیگر اینکه مردم تفاله چای‌های خود را به اشکال مختلفی دور می‌ریزند. اگر کمی حوصله کنید و بعد از ریختن تفاله چای در سبد ظرفشویی چند ساعت بعد آن را دور بریزید. علاوه بر تولید نکردن زباله‌تر، با کم حجم سازی زباله، از زباله‌های شهر نیز کاسته می‌گردد. حتی می‌توان این کار را با پسماند میوه‌ها نیز انجام داد و مدتی آنها را در سبد نگه

داشت تا خشک شوند. بسته های محصولات یکی از موارد تولید زباله اند. ما محصولات را استفاده می کنیم و بسته بندی شان را که اغلب پلاستیکی اند به صورت زباله وارد محیط زیست می کنیم. بهتر است از ابتدا به این موضوع توجه داشته باشیم و به جای خرید حجم کمی محصول در چند بسته بندی، حجم بیشتر در یک بسته بندی بزرگ تر را انتخاب کنیم، (مثلا به جای چند قوطی مایع صابون کوچک، یک ظرف بزرگ مایع صابون بخریم. محصولاتی چون بطری های پلاستیکی، جعبه های مقوایی و قوطی های آلومینیومی را فشرده کنید تا در سطل بازیافت جای کمتری بگیرد. به منظور کاهش حجم زباله ها می توان از کیسه های پلاستیک خشک و غیر آلوده چندین بار استفاده کرد و در پایان هم، از آنها برای جمع آوری زباله ها، استفاده کرد. با مچاله کردن کاغذهای بازیافتی، از حجم آنها کاسته می گردد.

این نکته هنگام خرید حبوبات، آرد، تخم مرغ و شیر و سایر محصولات غذایی نیز کاربرد دارد. هنگامی که در فروشگاه به قفسه محصولات نگاه می کنید، آنهایی را انتخاب کنید که بسته بندی کمتر و حجم کمتری دارند.

راه دیگر برای کاهش حجم زباله استفاده مجدد از وسایل و لوازمی است که کاربردشان را از دست داده اند. بهتر است لوازمی مانند کامپیوتر و تلویزیون، میز و مبلمان را که نمی خواهید، برای استفاده در اختیار دیگران قرار دهید. با این کار چند سال دیرتر به حجم زباله ها اضافه خواهد شد. این لوازم را می توانید به صورت رایگان در برخی روزنامه ها آگهی کنید و بفروشید. راه دیگر هم این است که خودتان در موارد دیگر از آنها استفاده کنید. مثلا حوله و لباس های کهنه تان را پس از شستن و ضدعفونی کردن، برای گرد گیری و تمیز کردن وسایل خانه استفاده کنید.

حجم قابل ملاحظه بعضی از پسماندها از آب تشکیل شده است و در زمانی که دور ریخته می شوند در اثر جمع شدن پسماندها بروی هم و تحت فشار بودن تولید شیرابه می کند شیرابه هایی که حاصل مایعات نشر شده از پسماندهای مختلف می باشد در انتهای کیسه های زباله جمع شده و در اثر تجمع و ماندگاری به مایعی خطرناک و بیماری زا تبدیل می شود پس بهتر است زمانی که پسماندها را در منزل جمع آوری می کنیم در کنار کاهش حجم پسماند رطوبت آن هم گرفته شود و همچنین در زمان ریختن پسماندها در کیسه های زباله از ریختن مایعات به داخل کیسه های زباله خودداری کنیم. تفکیک زباله در محل تولید و کاهش حجم آن به طور قطع یکی از راه های کاهش هزینه هاست .

علیرضا صفاری - کارشناس برنامه ریزی و توسعه سازمان مدیریت پسماند شهرداری قزوین